

Bažnytinio paveldo muziejus kviečia į dviejų naujų „Ištakų“ serijos knygų pristatymą

Balandžio 9 d. 17.30 val. Bažnytinio paveldo muziejus kviečia į dviejų naujų „Ištakų“ serijos knygų pristatymą. Dr. Živilė Nedzinskaitė, dr. Darius Antanavičius ir doc. dr. Liudas Jovaiša lankytojams pristatys knygą „Kaip jėzuitai žemaičių mylias trumpino. 1695 m. Kražių rankraščio prozos fragmentai“. Petro Skargos leidinį „Seimo pamokslai. Kvietimas atgailauti Lenkijos karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės piliečiams“ pristatys prof. habil. dr. Eugenija Ulčinaitė, dr. Viktorija Vaitkevičiūtė, prof. dr. Jūratė Kiaupienė. Renginio vedėjas – doc. dr. Mintautas Čiurinskas.

Kaip jėzuitai žemaičių mylias trumpino. 1695 m. Kražių rankraščio prozos fragmentai

1694–1695 m. Kražių kolegijoje retoriką studijavę 8 jauni Jėzaus Draugijos nariai, vadovaujami talentingo mokytojo Petro Puzinos, paliko savarankiškos kūrybos rinkinį *Fructus horni meditationis rhetoricae Crosis ab academicis Societatis fusi et in cornucopiam depositi* („Metinis retorinės meditacijos derlius, kurį Kražiuose supylė ir sudėjo į gausybės ragą Jėzaus Draugijos studentai“). Tai didžiulės apimties, reto grožio ir nuo laiko negandų beveik nenukentėjęs rankraštis, kuriame atsispindi visos XVII a. pabaigos poetikos ir retorikos mokslų tendencijos, Baroko epochai būdingų literatūros žanrų gausa, taip pat studentų išmonė ir literatūriniai gabumai, įvairių sričių išmanymas ir erudicija.

Iš 30 rankraščio kalbų šioje knygoje pristatome 6, kurios atspindi visos prozinės dalies tekstų įvairovę, atskleidžia rankraščio savitumą, geriausiai reprezentuoja XVII a.

pabaigos Lietuvos švietimo sistemos pasiekimus, rodo literatūros teorijos įtaką individualiai kūrybai, Baroko pasaulėjautos įprasminimą skirtingos rūšies kalbų tekstuose.

Dvi pirmosios kalbos reprezentuoja *eloquentia sacra* sritį. Viena jų skirta Japonijoje nukankintiems trimis jėzuitų misionieriams, kita – Didžiojo penktadienio meditacija Viešpaties kančios tema. Kitos keturios – retai jėzuitų studentų kūryboje pasitaikančios pasaulietinio turinio kalbos, tiesiogiai susijusios su Žemaitija. Tai šlovinamoji kalba netoli Kražių buvusiai Greitiškei, kontroversijos apie Žemaitijos mylių trumpinimo naudą ir žalą, kuriose ryškus Lietuvos istorinis, kultūrinis ir religinis kontekstas, taip pat dviejų skirtingų diskutuojančių žmonių savybės.

Knygą karūnuoja didžiausia staigmena ir atradimas – iš Žemaitijos kilusio Jono Horodeckio kalba apie Žemaitijos herbą – Lokį. Tai, ko gero, vienintelis kūrinys senojoje Lietuvos raštijoje, skirtas Žemaitijos herbui, o kartu ir visai Žemaitijai.

Ši knyga yra pirmasis leidinys, skirtas tik lotyniškai jėzuitų studentų kūrybai. Kartu tai tarsi paminklas visiems LDK kolegijų studentams: išsilavinusiems, apsiskaičiusiems, išradintiems, šmaikštiems. Tai jie papildė dvasininkų luomo ir akademinio to meto elito gretas, jie dirbo savos valstybės ir tikėjimo naudai, jie yra tiltas, jungiantis mus su praeitimi.

Petras Skarga
Seimo pamokslai. Kvietimas atgailauti Lenkijos
Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
piliečiams

Petras Skarga (Piotr Skarga Powęski, Petrus Skarga, 1536–1612) yra įspūdinga figūra XVI a. pab. – XVII a. pr. Lenkijos ir Lietuvos literatūroje, kultūroje, politikoje. Jėzuitas, aktyvus kontrreformacijos veikėjas, publicistas ir polemistas, pamokslininkas, teologas, hagiografas, pirmasis Vilniaus universiteto rektorius – visose šiose srityse Skarga paliko ryškius pėdsakus, gausų literatūrinį palikimą, laiškų ir dokumentų rinkinius.

Skargos *Seimo pamokslai* (*Kazania sejmowe*, I leid. 1597) laikomi vienu meniškiausių XVI a. prozos tekstų Lenkijoje ir LDK, pamokslininkystės ir retorinio meno viršūne, retorikos principo *docere, delectare, movere* (mokyti, džiuginti, jaudinti) išraiška. Šie pamokslai – tai kvietimas atgailai, siekis sužadinti patriotinius jausmus, priminti vertybes, kurių laikantis galima išgelbėti valstybę.

Siekdami kuo labiau išpopuliarinti *Seimo pamoksluose* keliamas idėjas, ypač akcentuojant protestantiškųjų tikėjimų pražūtingumą valstybei, jėzuitai įkalbėjo Skargą parengti glaustesnį variantą, pavadintą *Kvietimas atgailauti Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės piliečiams* (*Wzywianie do pokuty obywatelów Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego*, I leid. 1610).

Šioje knygoje pirmąkart publikuojami Skargos *Seimo pamokslų* ir *Kvietimo atgailauti* vertimai į lietuvių kalbą. Juos papildė išsamūs literatūrologės Eugenijos Ulčinėitės ir istorikės Jūratės Kiaupienės straipsniai, atskleidžiantys Skargos ir jo politinių pamokslų svarbą Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūroje.

